

Sčítanie obyvateľov, domov a bytov

06.03.2024 |

Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021 bolo integrovaným a plne elektronickým sčítaním. Výsledky sčítania zverejňujeme postupne od konca roka 2021 na stránke www.scitanie.sk.

Výsledky SODB 2021

Cieľ sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021

Cieľom sčítania v roku 2021 je získať vzájomne prepojené, spoľahlivé, porovnateľné unikátne údaje a informácie o stave spoločnosti, o jej demografických, sociálno-ekonomických a kultúrnych štruktúrach, o životných podmienkach obyvateľov a ich bývaní. Dosiahnuť tento cieľ predpokladá pristupovať k sčítaniu ako:

- k požiadavke na rešpektovanie **medzinárodných a národných záväzkov**,
- k požiadavke na akceptovanie relevantných potrieb používateľov údajov pri zvážení administratívnej záťaže obyvateľov Slovenskej republiky,
- k rozhodnutiu zachovať čo najväčšiu porovnateľnosť údajov s údajmi získanými z predchádzajúcich sčítaní pričom úroveň územného a klasifikačného detailu jednotlivých ukazovateľov bude výsledkom použitej metódy zberu údajov,
- k výzve na vzájomnú harmonizáciu údajov demografickej štatistiky, registrov, prípadne evidencie obcí zameranej na zvyšovanie kvality výstupov.

História sčítania na našom území

Sčítanie ľudu sa pravdepodobne vykonávalo na našom území už v stredoveku a možno ho teda oprávnenne považovať za najstarší druh štatistiky. S rozvojom spoločnosti sa síce menil cieľ, účel, rozsah a metódy zisťovania a spracovania výsledkov, ale cenzy stále zostávali nenahraditeľným prameňom údajov o obyvateľstve na danom území a o jeho vývoji v danom období.

Súpisy v Uhorsku sa začali v roku 1784 a opakovali sa v dvojročných obdobiach.

Sčítaním ľudu v roku 1857 sa začal prechod od feudálnych súpisov k moderným sčítaniam ľudu. Vykonaním sčítania boli poverené už iba politické úrady a sčítanie sa uskutočnilo prvýkrát k jednému termínu - k 31. októbru 1857.

Prvé moderné sčítanie ľudu bolo v roku 1869 a začalo sa ním nové obdobie populačných cenzov na našom území. Zákon o sčítaní ľudu z 29. marca 1869 určil, že sčítanie sa bude vykonávať vždy k 31. decembru v rokoch končiacich nulou, a to (s výnimkou roku 1869) v roku 1880, 1890, 1900 a 1910. Od roku 1869 sa sčítanie ľudu uskutočňovalo podľa zásad, ktoré boli stanovené medzinárodnými štatistickými kongresmi - prvý bol bruselský kongres v roku 1853.

Prvé československé sčítanie ľudu a bytov sa uskutočnilo k 15. februáru 1921 na základe prvého československého zákona o sčítaní ľudu číslo 256/222 Zb. z 8. apríla 1920. So sčítaním ľudu sa uskutočnilo aj sčítanie bytov.

Sčítanie ľudu v roku 1921 a aj **nasledujúce v roku 1930** boli v podstate pokračovaním rakúskych sčítaní, napriek tomu, že prinášali nové poznatky i niektoré nové metódy. Potreba štatistických údajov vyvolaná veľkými povojnovými zmenami v počte a v štruktúre obyvateľstva bola dôvodom na vykonanie stručných súpisov obyvateľstva ešte pred všeobecným sčítaním ľudu plánovaným na rok 1950. Tieto súpisy sa uskutočnili k **4. októbru 1946 na Slovensku a k 22. máju 1947 v českých krajinách**. Okrem toho sa v Čechách vykonal k 31. januáru 1946 súpis domov a bytov. V tomto prípade však nešlo o sčítanie v chápaní všeobecného cenzu. Cieľom týchto súpisov bolo, okrem zistenia celkového počtu obyvateľov, na Slovensku získať predovšetkým podklady o pracovných silách a spresniť informácie pre zásobovanie obyvateľstva, v Čechách predovšetkým podklady pre potreby národného poistenia.

Sčítanie ľudu, ktoré sa uskutočnilo k 1. marcu 1950, úzko nadväzovalo na sčítanie v roku 1930. Toto sčítanie ľudu bolo na celom území štátu spojené so sčítaním domov a bytov a súčasne sa uskutočnil aj súpis priemyselných a živnostenských podnikov a súpis poľnohospodárskych podnikov.

Sčítaním ľudu v roku 1961 sa začína nová etapa československých populačných cenzov. Toto sčítanie sa uskutočnilo k 1. marcu 1961 a jeho výsledky sú po prvý raz v histórii sčítaní výsledkami integrovaného cenzu so vzájomným prepojením údajov o obyvateľstve, domácnostiach, bytoch a domoch. Toto spojenie prinieslo celkom novú kvalitu údajov a výrazne rozšírilo možnosti ich využitia.

Aj keď ďalšie **sčítania ľudu, ktoré boli k 1. decembru 1970 a k 1. novembru 1980**, priniesli niektoré iné aspekty a prístupy (najmä v oblasti spracovania údajov), základom a východiskom dodnes zostáva kvalitatívne nové chápanie sčítania v roku 1961.

So sčítaním sa od roku 1970 spájajú aj 2-percentné výberové zisťovania v domácnostiach (mikrocenzy) zamerané na diferencie v príjmovej úrovni rôznych skupín obyvateľstva a na niektoré ďalšie stránky rozvoja životnej úrovne domácností. Údaje z oboch sčítaní (v roku 1970 i v roku 1980) boli široko publikované. Časť z nich sa využila aj pri zostavení publikácie s mimoriadnym významom - Retrospektívneho lexikónu obcí Československej socialistickej republiky 1850 - 1970 (Federálny štatistický úrad, 1978). Obsahom publikácie sú údaje o vývoji a rozmiestnení obyvateľstva, o počte domov podľa obcí a ich častí, o vývoji názvov obcí a iné údaje.

Sčítanie ľudu, domov a bytov v roku 1991 bolo posledné z československých sčítaní. Pri

organizovaní cenzu v roku 1991 a pri spracovaní a publikovaní jeho výsledkov bola použitá moderná výpočtová technika. V porovnaní s predchádzajúcimi sčítaniami sa rozšíril obsah sčítania o náboženské vyznanie a širšia bola tiež škála zisťovaných národností (po prvý raz sa osobitne zisťovala rómska národnosť). Pripravovaný široký rozsah publikovaných výsledkov bol v dôsledku politických zmien značne zúžený, mnohé pripravované štatistické prehľady neboli spracované. Uložené primárne údaje na pamäťových médiách umožnili realizovať prepočet výsledkov z tohto sčítania na zmenenú územnú organizáciu SR.

Sčítania, ktoré sa vo svete uskutočnili okolo roku 2000, vychádzali z metodických odporúčaní OSN a Európskej únie, konkrétne z rezolúcie Ekonomickej a sociálnej rady OSN č. 1995/7 zo dňa 19. júla 1995. Nadväzujúcim dokumentom boli Odporúčania pre sčítanie obyvateľov a domov okolo roku 2000 v regióne EHK. V súlade s uvedenými dokumentmi bolo pripravené aj Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001 v Slovenskej republike. Upravoval ho zákon č. 165/1998 Z. z. o sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2001 z 12. mája 1998.

Rozhodujúcim okamihom sčítania bol 26. máj 2001. Údaje aktuálne k tomuto dátumu sa zisťovali metódou samosčítania, to znamená, že do sčítacích formulárov ich zapisovali sami obyvatelia. V roku 2001 celé sčítanie, t. j. jeho legislatívnu, organizačnú a metodickú prípravu, ako aj spôsob zberu, spracovania, publikovania a prezentácie získaných údajov zabezpečoval po prvý raz v histórii v celom rozsahu Štatistický úrad Slovenskej republiky.

Právnym rámcom pre sčítanie 2011 sa v Slovenskej republike stal [zákon č. 263/2008 Z. z.](#) (pdf - 71 kB) o sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2011 z 18. júna 2008. **Sčítanie 2011 sa vykonalo na celom území Slovenskej republiky k 21. máju 2011.**

Do histórie sa zapísalo najmä z dvoch dôvodov. Podľa [nariadenia Európskeho parlamentu a Rady \(ES\) č. 763/2008](#) (pdf - 99 kB) boli všetky členské štáty Európskej únie po prvý raz povinné usporiadať sčítanie v tom istom roku. Obyvatelia Slovenskej republiky si pri májovom Sčítaní obyvateľov, domov a bytov 2011 po prvý raz v histórii vyberali, či vyplnia sčítacie formuláre v listinnej podobe alebo v elektronickej forme.

Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021 bolo koordinované Európskou úniou a Organizáciou spojených národov ako súčasť celosvetového programu populačných, domových a bytových cenzov. SR realizovala SODB 2021 v súlade s nariadením EP a Rady č. 763/2008 o sčítaní obyvateľov, domov a bytov a s vykonávacími nariadeniami, zároveň boli zohľadnené aj národné požiadavky. SODB 2021 bolo založené na novom koncepte, išlo o prvé integrované a prvé plne elektronické sčítanie na Slovensku. SODB 2021 bolo realizované v dvoch etapách – sčítanie domov a bytov a sčítanie obyvateľov. Sčítanie domov a bytov realizovali obce od 1. júna 2020 do 12. februára 2021, bez participácie obyvateľov prostredníctvom elektronického systému. Sčítanie obyvateľov pozostávalo so samosčítania sa obyvateľov (15. 2 – 31. 3. 2021) a asistovaného sčítania obyvateľov (3. 5. – 13. 6. 2021). Z dôvodu nepriaznivej epidemickej situácie neprebehlo asistované sčítanie obyvateľov súčasne so samosčítaním.